

Mândru DE MARAMUREȘ

Nr. 6 | august 2012

Se distribuie împreună cu **Gazeta**

Ioan Mihaly de Apșa s-a născut la 25 ianuarie 1844, în satul Apșa de Mijloc (azi în Ucraina), și a fost unul din cei patru fii ai lui Gavrilă Mihalyi (deputat în Parlamentul de la Budapesta, iar după revoluția din 1848, Comisar regesc peste 13 comitate și un luptător înverșunat pentru drepturile românilor din Maramureș și Transilvania). Frații acestuia au fost: Petru Mihalyi – deputat în Dieta de la Budapesta (unde îi reprezenta pe români) și președinte al Asociațiunii pentru Cultura Poporului Român din Maramureș; Iuliu Mihalyi – colonel și comandant al Gărzii Imperiale la Curtea de la Viena; Victor Mihalyi de Apșa – mitropolit unit al Transilvaniei cu reședința la Blaj (membru de onoare al Academiei Române).

IOAN MIHALY DE APȘA *Patriotul*

Societatea de lectură „Dragoșiana”. Ioan Mihaly de Apșa, primul din dreapta

Ioan Mihalyi a urmat studiile gimnaziale și liceale la Sighet, Casovia (Slovacia) și la Pesta, iar apoi între anii 1862-1866 a urmat facultatea de drept a Universității din Pesta, obținând diploma de avocat. A devenit membru corespondent al Academiei Regale Române prin lucrarea sa “Diplomele Maramureșene din secolele al XIV-lea și al XV-lea” (publicată în 1900), fondator al “Asociațiunii pentru Cultura Poporului Român din Maramureș” (ale cărei ședințe se desfășurau în casa acestuia),

fondatorul departamentului Sighet al ASTREI, luptător pentru drepturile limbii române în comitat, primul doctor între juriștii maramureșeni, colecționar de numismatică și de obiecte vechi (pe care le-a cules de la țărani din zonă) și unul dintre finanțatorii construcției singurei biserici românești în Sighet (Biserica Adormirea Maicii Domnului). În 1914 a pornit la fratele său, Mitropolitul Victor Mihalyi, care locuia la Blaj, pentru a-și adăposti soția, cei 12 copii (patru băieți și opt fete). Ajuns la Gherla, cel care a fost distinsul om de cultură, Dr. Ioan Mihalyi de Apșa a decedat, în

urma unei duble pneumonii, la 12 octombrie 1914, în etate de 70 de ani, după o luptă continuă pentru cultura și limba poporului român.

„Faptele mărețe ale Omului se propagă în eternitate”

Leonard Mociulschi și-a ales cariera militară în 1910, urmând, împreună cu ceilalți frați ai săi, exemplul nobililor înaintași. A fost admis la Școala de Ofițeri de Infanterie pe care avea să o termine în 1912 cu gradul de sublocotenent. Imediat după absolvire a participat la campania României din Războiul Balcanic (1913), ajungând la nord de Sofia la momentul semnării armistițiului. La începutul Primului Război Mondial, Leonard Mociulschi era comandantul companiei 10 din cadrul Regimentului 29 Infanterie Dorohoi. La sfârșitul Primului Război Mondial, remarcându-se în luptele de la Oituz și Soveja, pentru care a fost decorat atât de Regele Ferdinand cât și de generalul Berthelot, Mociulschi a fost promovat la rangul de căpitan. După război este ridicat la gradul de maior. A avut aprecieri la superlativ din partea tuturor superiorilor săi ierarhici, inclusiv din partea comandantului Corpului Vânătorilor de Munte, Principele Carol, care-l caracteriza într-o nota de raport din anul 1922 ca “un valoros ofițer, de nădejde, înzestrat cu deosebite calități”. În 1932 a fost numit la comanda unui batalion de munte în Sighetu Marmăției unde a primit gradul de locotenent colonel, până în anul 1937, când a fost avansat la rangul de colonel.

În 1940, România se alătura Axei din dorința de reîntregire națională. Pe Frontul de Est, Mociulschi este desemnat comandant adjunct al Brigăzii 1 Mixtă Munte. Vânătorii de Munte români au reușit să străpungă puternicul ansamblu de fortificații cunoscut sub denumirea de “Linia Stalin”, în 1941. Pentru curajul și vitejia de a-și fi condus personal trupele, prin ploaia de gloanțe inamice la forțarea Nistrului, Leonard Mociulschi a fost decorat cu Ordinul “Mihai Viteazul” clasa a III-a, în grad de cavaler. Generalul Mociulschi era iubit de soldați, deoarece se afla alături de ei în toiul luptelor. Îmbărbătați de exemplul viu al bravului lor comandant, aceștia au înfăptuit fapte de o vitejie fără seamăn. La rândul său, generalul Mociulschi nu-și uita niciodată soldații și ofițerii săi.

lată cum, în memoriile sale de război, găsim evocări ale unor bravi camarazi de arme, precum căpitanul Mezdrea: “era aidoma unui dirijor, dar în ce condiții! La semnele «baghetei» lui intrau pe rând în partitura de foc ori mitraliere, ori aruncătoare de 60mm, ori sălta un pluton sau toate, ori se înainta grupă cu grupă sau om cu om... El însă nu avea un pupitru de unde să dirijeze”.

Numai că, după 40 de ani în serviciul națiunii române, generalul Mociulschi a dezbrăcat mantaua terfelită în tranșeele celor două războaie mondiale la care a luat parte, pentru a îmbrăca zeghea de deținut. Abia în urma Deciziei Nr. 2496/01.10.1955 a Tribunalului Capitalei, generalul Leonard Mociulschi a ieșit de sub puterea mandatului de arest preventiv în baza căruia fusese “depus”, în urmă cu peste șapte ani, în gulagul românesc. Nu s-a bucurat însă de prea multă libertate nici în perioada imediat următoare, având domiciliul forțat la Blaj.

General, fost deținut politic, patriot. Un nume devenit legendă care se leagă de luptele pentru apărarea Sighetului și granițelor României: Leonard Mociulschi.

Participant la cele două războaie mondiale, decorat cu mari distincții militare din partea țărilor europene cobelligerante, primind zeci de ordine, decorații și medalii. Deși născut în Suceava, generalul Mociulschi e legat de Maramureș și de istoria sa.

„Niagara” de Maramu’

CASCADA CAILOR

este una dintre cele mai frumoase și mai mari cascade din România, formată pe versantul nordic al Munților Rodnei, în apropierea stațiunii turistice Borșa. Apa rezultată din topirea zăpezii și din ploii se adună într-un circ glaciar și de acolo, de pe versantul abrupt al Rezervației Piatra Rea, se prăvălește, formând cascada în mai multe trepte cu căderi succesive de 40 m, apoi 20 m și din nou 40 m.

Conform legendei, Muntele Piatra Rea, datorită pășunilor sale întinse, era locul preferat al localnicilor pentru a ține din primăvară până în toamnă „stavele” (hergheliile) de cai. Însă acest rai al cailor nu era chiar așa de liniștit. Din când în când, ursul încerca să își găsească o pradă ușoară din zecile sau chiar sutele de cai de pe munte. Însă, într-un loc deschis, șansele ursului erau slabe.

Așa că ursul de obicei încerca să încolțească cai deasupra prăpăstiilor de la actuala Cascada a Cailor. Aici sărmanele animale nu aveau altă soluție decât să se arunce în hău, astfel ursul având câștig de cauză. Într-o noapte întunecată, fără vizibilitate și cu o furtună de proporții, ursul a venit din nou să își aleagă o pradă. Speriați de fulgere și de atacul neașteptat al ursului, animalele au luat-o la goană, direct spre prăpastie. Unii dintre ei au scăpat, dar o mulțime de animale au căzut în prăpastie, ursul alegându-se după spusele localnicilor cu vreo 15 cai.

De atunci localnicii marcați de eveniment au început să folosească numele de Cascada Cailor. Dar nu numai cascada a primit acest nume. Muntele se numește Muntele Cailor, circul glaciar a fost denumit Podul Cailor, iar pârâul care se prăvălește jos pe abrupturi se numește Izvorul Cailor.

Apa rezultată din topirea zăpezii și din ploii se adună într-un circ glaciar și de acolo, de pe versantul abrupt al Rezervației Piatra Rea, se prăvălește, formând cascada în mai multe trepte cu căderi succesive de 40 m, apoi 20 m și din nou 40 m.

Maestrul Fărcaș s-a născut pe data de 12 mai 1938, în localitatea Groșii Băii, într-o familie cu tradiție muzicală. Bunicul, tatăl și cei doi frați mai mari au cântat la fluiet. Dumitru se familiarizează cu instrumentul și se înscrie la liceul de muzică în 1956.

DUMITRU FĂRCAȘ, *rapsodul de aur*

Își începe cariera profesională în 1960, când s-a angajat ca instrumentist al Ansamblului „Maramureșul” din Baia Mare. Din 1962 până în 1967 urmează cursurile Academiei de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca, în cadrul Facultății de Interpretare, la clasa de oboi.

După absolvirea academiei clujene, învață autodidact taragotul, împrumutând unele tehnici din cele specifice oboiului. În 1962 a fondat Orchestra de muzică populară „Mărțișorul” a Casei de cultură a studenților din Cluj-Napoca, împreună cu care a obținut numeroase premii naționale și internaționale. În 1962, a luat premiul I și titlul de laureat al concursului din cadrul Festivalului Mondial al Tineretului și Studenților, Helsinki. În 1972, a primit Discul de aur decernat de Academia „Charles Cros” din Paris. În anul 1991, Fărcaș este laureat al premiului Ethnos. În 1999, ia premiul I la Festivalul Internațional de la Bruxelles, iar în 2000 primește premiul Inter-Lyra în cadrul Olimpiadei de Muzică și Dans „Cele cinci Lyre”, Budapesta.

De asemenea, este președinte de onoare al Congresului Internațional al Taragotiștilor, a fost decorat cu Crucea Serviciului Credincios, clasa a III-a, în anul 2004 și cu Ordinul Meritul Cultural în grad de mare ofițer în anul 2005, la 7 martie 2008, Dumitru Fărcaș a primit titlul de Doctor Honoris Causa din partea Academiei de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca.

Dumitru Fărcaș este unul dintre cei mai titrați rapsozi români. Născut în Maramureș, a fost descoperit de Mihai Guttman, fostul director al Liceului de Muzică din Cluj. Iar restul e legendă.

Gloriile **NATAȚIEI** maramureșene

Doris MUREȘAN

Au fost niște înotători cu principii solide, care au luptat pentru visele lor. Au reușit să aducă un renume Maramureșului, cât și întregii României. Din generația de aur a înotului maramureșean fac parte și Noemi Lung, Stela Pura Corodan, Juergen Barth, Andreea Szigartyo Nicolescu, Anca Pătrășcoiu, Robert Pinter, Carmen Bunaciu.

Fiind antrenați și de emeritul Gheorghe Demeca, aceștia au obținut rezultate deosebite, reușind să aducă medalii și titluri, unele recorduri nefiind doborâte nici în prezent.

Pentru a rememora clipele petrecute împreună, Juergen Barth și Anca Pătrășcoiu au inițiat în 2011 o primă ediție a întâlnirii vechii generații. Aceasta a avut continuitate și anul acesta, echipa de aur întâlnindu-se pe 4 august la Bazinul Olimpic „Gheorghe Demeca”, organizatoarea celei de-a doua ediții fiind Andreea Szigartyo Nicolescu. Foștii înotători s-au revăzut, discutând mai în glumă, mai în serios, despre cantonamentele la Sinaia, strictețea și seriozitatea cu care aceștia tratau înotul și despre valorificarea lui actuală. A fost un eveniment reușit, cei prezenți exprimându-și și susținerea constantă față de tinerele talente.

În 1984, la Los Angeles, este cucerită prima medalie olimpică pentru înotul românesc de către **ANCA PĂTRĂȘCOIU**. Aceasta a reușit să câștige bronzul la 200 m spate.

Ulterior, mai cucerește 2 medalii de aur la prima ediție a concursului Goodwill Games de la Moscova în 1986, din nou urcă de 3 ori pe cea mai înaltă treaptă a podiumului la Universiadă, în 1987, și aduce României o nouă medalie de argint la europene seniori cu ștafeta de 4x200 m liber. Anca Pătrășcoiu a mai participat la Olimpiada de la Seul în 1988, calificându-se în finale, cu toate că nu a cucerit o medalie. Dar nici de data aceasta nu a ratat România podiumul, **NOEMI LUNG** fiind laureată cu argint și bronz.

Totodată, Noemi Lung a mai adus prestigiu înotului maramureșean și prin câștigarea a nu mai puțin de 7 medalii la Jocurile Sportive

Universitare (Universiada) în 1987, 5 de aur, iar 2 de bronz. De asemenea, cu un an în urmă, în 1986, a mai cucerit 2 medalii de aur și una de bronz la Goodwill Games, precum și o medalie de bronz în palmares, la Campionatele Mondiale, la Madrid.

Un alt personaj cu rezultate memorabile este **STELA PURA CORODAN**, care a stabilit în total peste 100 de recorduri la natație, dintre care 15 sunt valabile și astăzi. Aceasta a reușit să câștige primul loc de peste 450 de ori la campionate naționale de juniori și seniori și, deopotrivă, să se facă remarcată la Jocurile Olimpice, precum și la Campionatele Europene.

ROBERT PINTER a strălucit și el, cucerind printre primele medalii de aur la Campionatele Europene de Juniori din 1984, iar în 1992 reușește o calificare în finala la Jocurile Olimpice din Barcelona.

Nicolae TEREMTUȘ

Ilie Cămărășan, Iliuță, privea de pe un afiș lipit pe fereastra Galeriei de Artă în urmă cu mai mulți ani. Și zâmbea. O imagine de care nu poți scăpa. Zâmbea pentru că a trăit zâmbind, a pictat zâmbind, zâmbet vesel, zâmbet nostalgic. Zâmbea pentru că își vedea acolo prietenii pe care îi părăsise. Sunt mulți ani, prea mulți, de când Ilie Cămărășan a trecut în celălalt orizont.

Ilie Cămărășan a vorbit și a răs cu pensula. Rădăcinile sale transilvane l-au impregnat de un adevărat cult pentru spiritualitatea arhetipală.

Orizontul lui Ilie Cămărășan

La un mijloc de februarie, Muzeul de Artă și Uniunea Artiștilor Plastici din Baia Mare au adus fărâme din soarele dobrogean la Galeria de Artă din centrul cetății prin expoziția „Dincoace de orizont”. În urmă cu mai mulți ani a fost o expoziție în care ne-am amintit de Ilie. Dincoace de orizont se regăsește povestea unei vieți, povestea sufletului lui Ilie Cămărășan, un suflet vesel, în tonuri de galben solar, un suflet nostalgic, dar prietenos. Tiberiu Alexa, directorul Muzeului Județean de Artă «Centrul Artistic Baia Mare» spunea frumos: „a trăit experiența unui dialog profund viu cu operele artistului. A avut sentimentul permanent al unei comunicări directe cu artistul prin lucrările sale, simțindu-i permanent prezența în mijlocul eforturilor și gândurilor lor, prezența dincoace de orizont, dincoace de acel orizont al istoriei eterne în care s-a înscris în urmă cu mai mult de un deceniu”.

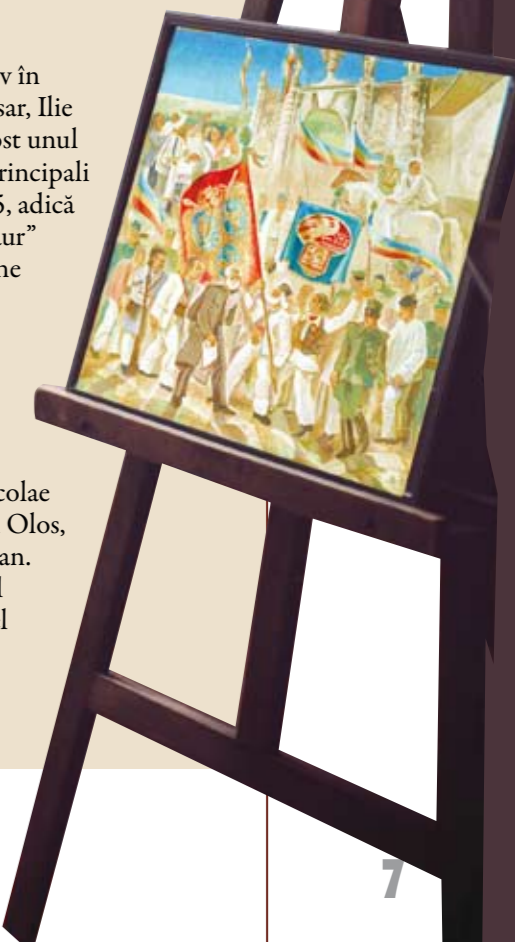
O operă miraculoasă, un destin aparte, o remarcabilă pagina de istorie băimăreană și românească a artei noastre contemporane, o pagină de profundă substanță spirituală. Aceasta e opera lui Cămărășan. Caracteristicile operei lui Ilie sunt prospețimea umană desăvârșită, excepțională capacitate narativă a unui plasmuitor de povești vecine cu basmul și cu feeria ancestralității rustice, optimismul, bucuria

râsului sănătos, simțul ludic, un extraordinar univers solar, tipic unei minunate bucurii de a trăi. Toate acestea sunt de altfel caracteristice spiritelor mari, desăvârșite. Iliuță, cum îi spuneau prietenii, era un spirit genuin, împăcat cu lumea, o lume care nu l-a îmbrățișat mereu cu aceeași prietenie cu care a expus-o el în operele sale. Spiritul lui a știut să cuprindă această lume cu bunătate. „Rapsodie lăpușeană”, „Prânz țărănesc”, „Miri la fereastră”, „Odihna mamei”, „Fatacuzestre”, „Datini” sunt doar câteva din operele ce vorbesc despre interesul major al pictorului pentru reprezentarea obiceiurilor populare, tradiționale ce privesc marile evenimente ale cursului vieții umane.

Tonuri calde, dominante de galben, soarele sudic, nostalgia după locurile natale, colorit diafan, toate acestea într-un amestec ciudat între contemplare și narațiune. Personaj uman sincer... o lume românească, dincoace de orizont, pe care o iubea profund și sincer. Născut în 1940, Ilie Cămărășan a vorbit și a răs cu pensula. Rădăcinile sale

transilvane l-au impregnat de un adevărat cult pentru spiritualitatea arhetipală. Studiile le-a făcut la Institutul de Arte Plastice “Nicolae Grigorescu” din București, în clasa profesorului Gheorghe Saru, într-o ambianță intelectuală și artistică remarcabilă. A absolvit în 1965, an în care a venit la Baia Mare.

Stabilit definitiv în orașul de pe Săsar, Ilie Cămărășan a fost unul dintre actorii principali ai generației '65, adică „Generația de aur” a artei băimărene contemporane, alături de alți câțiva seniori ai picturii și sculpturii băimărene contemporane, Nicolae Apostol, Mihai Olos, Traian Moldovan. A fost poate cel mai popular, cel mai iubit pictor băimărean contemporan.

Sunt o generație de câștigători, de persoane memorabile care au luptat mult să ajungă departe, oferind un exemplu pentru orice sportiv.

Personaj uman sincer... o lume românească, dincoace de orizont, pe care o iubea profund și sincer.

Weekend-ul trecut s-a desfășurat cea de-a doua ediție a evenimentului „Regii străzii II”, organizat de Sport Club Călin. Un eveniment pentru iubitorii de baschet și mișcare, dar și pentru „regii” acestui sport.

Regii mișcării

Mult baschet, soare și distracție pe terenurile „Colegiului Național Gheorghe Șincai”. Weekend-ul trecut s-a desfășurat cea de-a doua ediție a evenimentului: „Regii străzii II”, organizat de Sport Club Călin. Un eveniment pentru iubitorii de baschet și mișcare, dar și pentru „regii” acestui sport. Concursul a avut mai multe competiții: concurs 3 la 3, concurs de 3 puncte, concurs de Slamdunk, Concurs de aruncări libere, concursuri de aruncări de la mijlocul terenului. Concursurile s-au desfășurat pe mai multe categorii, sub 14 ani, sub 18 ani și plus 18 ani.

Înscrierile sunt gratuite la toate categoriile, cu excepția categoriei „băieți plus 18 ani”, unde înscrierea va fi de 50 de lei pe echipă și premiul cel mare de 800 de lei. Câștigătorii celorlalte categorii vor fi recompensați cu multe premii oferite de sponsori. Sponsorul principal al evenimentului este Consiliul Județean Maramureș. Tot în aceeași perioadă și aceeași locație va avea loc Cupa baschetului băimărean, competiție la care vor participa de această dată echipe profesioniste invitate. Acest eveniment este sprijinit de Primăria și Consiliul Local Baia Mare.

Câștigătorii concursurilor

Aruncări libere – Gurza Roland
- Bagăceanu Cornelius
Aruncări de 3 Puncte – Anghelescu Mihai
Slamdunk – Florea Cristian
Aruncări de la Mijlocul Terenului – Fărcas Adrian, Letai Albert

În total, competiția a atras 188 de participanți. Iar „Regii Străzii” ediția a 2-a au fost desemnați

Sub 14 ani feminin

Loc 1 – Mogly (German Paula, Pop Anda, Marcu Cătălina)
Loc 2 – Vipera Roșie (Fărcas Maria, Viedl Andreea, Oros Selena)

Sub 14 ani masculin

Loc 1- Flying Steps (Merce Răzvan, Iacos Tudor, Szekely Bogdan)
Loc 2- Pensionarii Violenți (Lenghel Cătălin, Radu Răzvan, Bote Alexandru)
Loc 3- Street Boys (Husti George, Trif Erik, Gurza Roland, Blagoslov Andrei)

Sub 18 ani feminin

Loc 1- Asfalt (Suciu Alexandra, Popa Alexandra, Albu Margareta, Dana Ardelean)

Loc 2- Four A (Mihai Alexandra, Balaj Aida, Pop Andra, Ardelean Alexandra)

Loc 3- Ralh (Botoi Anca, Botoi Roxana, Ionescu Laura, Fekete Helga)

Sub 18 ani masculin

Loc 1- Burn It Up (Tóth-Pál Ákos, Pricop Adrian, Zicher Norbert, Baban Cristi)
Loc 2- Țaparii (Ravangnani Mihai, Ster Adrian, Ardelean Tudor, Dasca Mihai)
Loc 3- Bungau (Hotea Ciprian, Gavaller Armand Iuliu, Moldovan Ovidiu , Dunca Raul)

+ 18 ani feminin

Loc 1- Oițele Rătăcite (Jecan Irina, Makray Stefania, Mihali Alina, Polcz Andrea)
Loc 2- Shawormiga (Ogrean Adina, Obreja Magda, Ulici Alexandra)

+ 18 ani masculin

Loc 1- Gophers (Vlasin Emanuel, Pop Ovidiu, Govor Cristian, Motoc Florin)
Loc 2- Roca (Petrescu Vlad, Ortan Calin, Tămaș Vlad, Roman Bogdan)
Loc 3- The Dream Shake (Donca Dan, Pena David, Mihai Orjekovsky, Pușcaș Mihai)

În „era sedentarismului”, a alimentației nesănătoase și calculatorului, o Asociație Sportivă din Baia Mare încearcă să scoată tinerii la mișcare. Așa s-a născut competiția „Regii străzii”, ajunsă la cea de-a doua ediție.

Cel mai de seamă reprezentant al breslei olarilor din Baia Sprie este Leș Daniel, care în ciuda tinereții lui a ajuns să fie recunoscut în țară și străinătate, prin creațiile de excepție pe care le modelează cu atâta talent și suflet.

Breasla olarilor de Baia Sprie

Localitatea Baia Sprie nu este celebră numai prin istorie și minerit. Ci și prin cultură. Încă din secolul al XVII-lea în Baia Sprie exista un centru de ceramică, alcătuit din bresle de olari. În 1780 în oraș erau 50 de olari, ca după aproape 160 de ani, în anul 1938, numărul acestora să scadă la 7. Aceștia locuiau pe strada Olarilor, stradă ce-și păstrează denumirea și astăzi. Prelucrarea lutului și tehnica modelării vaselor nu se deosebește mult de tehnica celorlalte centre de ceramică din țară. Ca elemente de decor, predomină formele geometrice și cele vegetale. Centrul de ceramică de la Baia Sprie se încadrează în familia ceramicii românești smălțuită și nesmălțuită.

Astăzi cel mai de seamă reprezentant al breslei olarilor din Baia Sprie este Leș Daniel, care în ciuda tinereții lui a ajuns să fie recunoscut în țară și străinătate, prin creațiile de excepție pe care le modelează cu atâta talent și suflet.

Daniel Leș s-a născut în 1972 în familia pictorului și ceramistului Ioan Leș. Încă de la 5 ani era în atelierul tatălui său, care i-a și modelat talentul pentru desen și ceramică. Din această fericită îmbinare între roata olarului și desen s-a născut arta lui Daniel Leș: ceramica figurativă.

Începând din 1997, Daniel a fost invitat să expună originalele sale lucrări la Muzele de Etnografie și Artă din țară, în spații expoziționale din țară și din străinătate, unde a fost premiat în numeroase ocazii cu Diploma de excelență, premii pentru originalitate, Premiul Special al Juriului. Din 2000 începe să fie recunoscut ca un continuator și promotor al artei olăritului pentru generațiile mai tinere, fiind adeptul metodelor tradiționale de prelucrare a lutului. Primele lui personaje sunt din satul copilăriei lui și poartă numele celor care l-au inspirat.

În 2005 deschide Pensiunea Casa Olarului, unde cei care doresc să-l viziteze

pot fi găzduiți în camere decorate rustic. Oaspeții pot asista la demonstrații de olărit și modelaj și au posibilitatea de a lua lecții și de a cumpăra lucrări din ceramică la preț de atelier.

Binele învinge răul. Nu numai în povești, ci și în viața reală. E drept, o viață ca-n filme. Fiul unui luptător anticomunist, pedepsit pe nedrept de regimul roșu împreună cu întreaga sa familie, a devenit, prin muncă, credință și tărie, unul dintre cei mai importanți oameni de afaceri din România.

Povestea unui învingător

DE MARAMURES
Gazeta

Baia Mare, Bd. Traian 23/9
Tel. 0728-836 348, 0362-401 332
fax 0362-401 331
www.gazetademaramures.ro

Fondator

Dan **PÂRCĂLAB**

Director general

Ioana **LUCĂCEL**

Redactori

Mircea **CRÎȘAN**

Nicolae **TEREMTUȘ**

Doris **MUREȘAN**

Foto

Silviu **GHEȚIE**

IT/DTP

Ada **FONAI**

Pe vremuri, în zona Codrului, numele de „Blidaru” era sinonim cu curajul, libertatea și dreptatea. Motivul? În „epoca lașității, delațiunii și fricii”, un fiu de țaran simplu, orfan de război, a avut curajul să ridice o adevărată „fortăreață liberă”, la Poalele Codrului. Luptător de frontul din Răsărit în cel de-al doilea război mondial, fost armurier în armata Regală, instruit la o școală de spionaj din Italia, Vasile Blidar – „Blidaru” a luptat aproape un deceniu împotriva regimului comunist.

A fost „vânat”, urmărit, condamnat, i-a fost prigonită familia și distrusă toată agoniseala de-o viață, dar n-a putut fi învins niciodată. Și nici supus unui regim al terorii și minciunii. Povestea sa incredibilă s-a transmis peste generații, ca un testament al curajului și sacrificiului pentru dreptate

„Haiducul Codrilor” nu e mort nici în scripte, nici în mentalul unor oamenilor simpli care tânjesc, și astăzi, după ajutorul lui. Familia sa îi duce astăzi mai departe numele. Cel mai „vânat de comuniști”, fiul său cel mare, Valer a reușit să impună aceleași valori: curaj, libertate, tărie, dreptate, pentru care a luptat și a murit tatăl său, într-un domeniu dur, cel al afacerilor.

Povestea lui Valer Blidar, unul dintre cei mai importanți și bogați oameni de afaceri din România, seamănă cu scenariul unui film sau a unei povești la finalul căreia binele învinge răul. Securitatea nu numai că n-a reușit să-l învingă pe Blidaru, dar n-a reușit nici să-i nimicească numele și familia. Prigoniți și supuși la cele mai odioase abuzuri și nedreptăți, apropiații lui Blidaru au rămas, asemeni haiducului, cu fruntea sus și cu credința că, într-o zi, Dumnezeu va repara nedreptățile la care au fost supuși. Iar după zeci de ani în care au fost stigmatizați și prigoniți pe nedrept, crezul lor s-a împlinit. Toți urmașii fostului luptător anticomunist sunt oameni demni, respectați, realizați.

Pentru că semăna foarte bine cu tatăl său, Valer Blidar a fost pedepsit pe nedrept de 7 ori de comuniști. La vârsta la care alți copii se jucau cu mașinuțele, Valer Blidar devenea șef de cameră la pușcărie. Odioșii comuniști i-au închis toată familia, pentru a se răzbuna pe „haiducul” Blidaru. Nu a fost primit în liceu, în facultate, a fost dat afară din serviciu și chinuit în armată, dar le-a învins pe toate, pentru că, așa cum declara la inaugurarea Băncii Comerciale Feroviare, o altă afacere a sa alături de Astra Vagoane, copiii născuți în vremuri grele, devin oameni mari.

Stâna model din Cărbunar

Curățenie, rețete tradiționale, pasiune și un peisaj mirific. Pe scurt, atributele unei stâne model din satul Cărbunar.

Proprietarul, Cosmin Trif are vreo 200 de oi, a mai adunat din comună și, cu 300 de cornute, a încropit o stână modernă și totodată tradițională:

„Mă bucur că am reușit să aranjez stâna într-un mod despre care mulți spun că nu mai există așa ceva. Am făcut o căsuță, un fel de bucătărie unde lucrăm cu laptele, o ciupercă, am turnat beton unde sunt acestea, avem ruloță, este foarte frumos.

O altă curiozitate este că la mine la stână n-o să găsiți pe jos niciun chiștoc de țigară. Totul este foarte curat. O asemenea stână nu se găsește în zonă. Le-am pus cutie la ciobani unde pun chiștocurile de țigară, așa că nu vezi nicio urmă de țigară pe jos. Avem la stână aragaz, butelie și tot ce este nevoie. Inclusiv flori curgătoare am pus la stână. Așa condiții mai rar întâlnești”.

Mai mult, pentru a promova tradiția, Cosmin Trif organizează anual o “Sâmbră”.

Sâmbra oilor este de fapt o serbare câmpenească moștenită din moși-strămoși. Acesta este al optulea an de când Cosmin Trif organizează acest eveniment despre care explică: „E de fapt măsuratul oilor. Se măsoară cât lapte are fiecare oaie. Dacă are un litru de lapte, se dau 50 de litri. Și fiecare, în funcție de câte oi are, i se stabilește cota. În funcție de cât au îngrijit oamenii de bine oile, fiecare așa își primește răsplata după animale”.

„La Sâmbra din acest an au fost în jur de 100 de persoane. Pe lângă proprietarii de oi au fost și persoane care au venit să se bucure de eveniment printr-o ieșire la iarbă verde, într-un peisaj colosal. Fiecare și-a adus un aperitiv de acasă, dar este greu de organizat un asemenea eveniment. Am făcut gulaș la ceaun, o oală mare de friptură, muzică, și toată lumea s-a simțit extrem de bine. Iar acest lucru s-a văzut din faptul că au rămas până seara la 10. Au fost foarte mulți tineri”.

„La mine la stână n-o să găsiți pe jos niciun chiștoc de țigară. Totul este foarte curat. O asemenea stână nu se găsește în zonă”.

„Miorița” s-a născut în Cărbunar. Dovada? Stâna model realizată cu multă migală și pasiune de localnicul Cosmin Trif.

Maramureșul, ultima zona naturală a României

Se vorbește mult de fărâmițarea terenurilor agricole, a fermelor de animale și așa mai departe. Aceste realități sunt invocate de 20 de ani de cei care au condus județul, fie la agricultură, fie la butoanele centrale. Adevărul este mult mai simplu. Nu e o problemă că s-a fărâmițat, ci problema apare când încerci să strângi aceste fărâme.

Maramureșul are șansa de a ieși din conul de umbră în care se află cu ajutorul produselor naturale, ecologice. Este singura zonă naturală care a mai rămas din România. Aici, în nord, mai există natural, de la mâncare, la port și tradiții, la biserică de lemn și locuri incredibil de frumoase. Singura problemă e cine le folosește pentru binele maramureșenilor?

Nicolae TEREMTUȘ

Proiectul Munții Maramureșului a scos la iveală un adevăr, în partea de nord a județului este un potențial imens ce nu este exploatat. Sub nici o formă.

Munții Maramureșului, un proiect care are zona de pe Valea Vișeuului cu opt localități ce pot oferi multe. De la un brand deosebit, până la chestiuni concrete. Mâncare naturală, de exemplu. Miere, horincă, fructe de pădure și peisaje nealterate de nimic. Totul este natural. Revenind la partea pragmatică a proiectului, am găsit un fapt inedit. Pe această zonă sunt înregistrate doar patru produse naturale, ecologice.

Un fermier de 55 de ani din Petrova a făcut revoluție ecologică în zonă. Ioan Mihalca are o fermă de vite și face telemea de Petrova, brânză frământată, cașcaval și urdă de Petrova. Urmează produse și preparate de carne.

Sub acest brand se pot dezvolta zeci de branduri mai mici, ca brânza lui Mihalca, sau ca produsele care sunt înregistrate în partea de sud a județului, mai ales. Acest brand al județului ar fi pus pe orice produs înregistrat, alături de stema județului și brandul producătorului. Avem o bogăție ce nu este exploatată mai deloc.

Rămâi mirat de reacția celor care se ocupă de agricultura maramureșeană. Adică cei care nu prea fac nimic pentru ea. Au fost tentative, dar s-a lăsat tăcerea. În rest e cam pustiu pe acolo. Prea puțin pentru ca o zonă agricolă diversă ca cea a Maramureșului să dea semnalul de revenire al economiei din nord. Multă lume se întreabă de ce atâta tărași pentru povestea cu produse naturale. Care ar fi de fapt miza? E foste simplu. Produsele naturale, certificate, precum cele ale lui Mihalca din Petrova, pot fi vândute oriunde în Europa.

Pe bătrânul nostru continent s-a dat o directivă pentru certificarea produselor naturale, bio sau ecologice. Toate aceste produse vor trebui să poarte această etichetă. Din această perspectivă, Maramureșul are un mare avantaj. Încă mai este o zonă naturală, eco, bio, din foarte multe puncte de vedere. Trebuie ca administratorii să folosească această bogăție, resursă aproape unică în Europa (ca mărime, diversitate, potențial). Se vorbește mult de fărâmițarea terenurilor agricole, a fermelor de animale și așa mai departe. Aceste realități sunt invocate de 20 de ani de cei care au condus județul, fie la agricultură, fie la butoanele centrale. Adevărul este mult mai simplu. Nu e o problemă că s-a fărâmițat, ci problema apare când încerci să strângi aceste fărâme. Problema de fond e că oamenii nu sunt ajutați, nici măcar îndrumați. Poate de aceea ar trebui să se ridice o statuie fermierului Mihalca. Evident că el nu va putea să se extindă la nesfârșit. Să crească mii de vite etc. Dar el are marca, are brânza de Petrova care corespunde certificatului de calitate. El poate să dea franciză. Poate merge la sute de țărani care au câte 5-10 vaci pentru a produce brânză sub marca lui. În acest mod se poate face o agricultură eficientă și de randament. Europa ar cumpăra tot ce se face natural în Maramureș. Mihalca e asaltat deja de cumpărători din țări europene.

În proiectul Munții Maramureșului, Petre Mitru, cel care l-a scris, a venit cu un brand pentru zona care face obiectul proiectului. „Patru munți”, un brand care sintetizează ce are mai frumos Maramureșul: munții.

Asociația **TERRA DACICA AETERNA** a fost înființată în 01.06. 2007, la Cluj-Napoca. Asociația Terra Dacica Aeterna este o premieră în spațiul românesc, în ceea ce privește recrearea cât mai fidelă a unor fragmente din viața cotidiană, civilă și militară a civilizațiilor dacică și romană. Echipamentul militar roman va purta însemnele Legiunii XIII Gemina, legiunea cea mai longevivă pe teritoriul Daciei romane, care a staționat în decursul secolelor II și III d. Chr. la Apulum (Alba Iulia de azi). Terra Dacica Aeterna este locul unde rivalitățile dintre daci și romani se vor manifesta pașnic în ateliere de lucru și reprezentații menite să învețe și să destindă în același timp pe cei implicați.

Tiamadus. Sau Simion Viorel Marton din Târgu Lăpuș. E ultimul dac liber din Maramureș. Locuiește într-o casă bătrânească, cu lut pe jos, se spală la pârâu în fiecare dimineață cu apă rece și făurește unelte și arme după metoda străbună, folosind doar focul și forța brațelor.

Ultimul dac liber

Traiește ca un dac liber. Ultimul dac liber din Maramureș. Se numește Simion Viorel Marton sau „Tiamadus”, este artist și locuiește în zona Târgu Lăpuș. Născut la 13 octombrie 1970, în Târgu Lăpuș. Este absolvent al Academiei de Arte Vizuale „Ion Andreescu” din Cluj-Napoca, Facultatea de Artă Plastică, specializarea sculptură, promoția 1998.

Activitatea artistică și expozițională cuprinde numeroase expoziții colective și de grup și România și străinătate. 1996, 1998 – Bienala „Dantesca”, Ravenna, Italia; 1999 – „Impresii de la

Veneția”, Cluj-Napoca; 2006 – „Salonul de Arte”, Cluj-Napoca; 2007 – Salonul de primăvară „Ziua Artistului Plastic Băimărean”, Complexul expozițional „Colonia Pictorilor”, Baia Mare; Anuala Artelor, Baia Mare, „100 de Bronzuri” – Muzeul de Artă Cluj-Napoca, Bienala de la Arad. 2008 – Muzeul Țării Oașului, Negrești Oaș; 2011 – Anuala Artelor, Centrul Artistic Baia Mare.

Este membru al Asociației „Terra Dacica Aeterna din Cluj-Napoca, unde deține rolul de luptător dacic cu falx (sabie dacică încovoiată) și fierar. Și trăiește ca un dac. A moștenit o casă bătrânească pe care a transformat-o în atelier.

Asociația și dacul maramureșean au organizat mai multe acțiuni în Baia Mare, printre care participări la Noaptea Muzeelor, prezentări legate de elementele de civilizație dacică și romană, costume, armament etc.

Cel mai pur **AUR** din Europa

Florile din adâncuri

Pe lângă aur, Cavnicul a devenit celebru și datorită florilor de mină care au ajuns în marile muzee și expoziții ale lumii. Din totalul celor 2000 de minerale cunoscute în lume, 15 au fost identificate pentru prima dată aici. Printre raritățile mineralogice se distinge o varietate de cuarț transparent și clar, cristalizat în forme geometrice perfecte, considerat piatră semiprețioasă, numit diamant de Maramureș (în popor erau numite draga, de unde și denumirea științifică de dragomite).

De-a lungul secolurilor, Cavnicul a atras zeci de persoane dornice de îmbogățire peste noapte. Logolda a devenit visul mai multor investitori englezi care au concesionat minele din Cavnic și în 1862 au construit o topitorie de aur. Numele acestei topitorii vine de la gold (aur), metalul care se găsea din belșug în minele Cavnicului. Zidurile din piatră ale Logoldei, sunt situate în împrejurimile domeniului schiabil Cavnic, aproape de Drumul Județean 184 către Budești, în apropiere de școala din cartierul Roata.

Logolda a devenit celebră prin calitatea deosebită a aurului produs aici. Faptul s-a datorat implementării unei tehnologii cu cianurare, adusă din Africa de Sud. Astfel, topitoria din Cavnic a devenit una dintre primele locații în care s-a folosit cianura în procesul de prelucrare a aurului. Vechile metode erau mult mai rudimentare și nu duceau la obținerea unor rezultate atât de bune.

Anul 1876 a marcat extinderea activității topitoriei. La sfârșitul secolului al XIX-lea,

Logolda din Cavnic reprezintă ruinele unei vechi topitorii de aur din secolul 19. Logolda din Cavnic era vestită pentru randamentele deosebit de bune ce se obțineau aici, inginerii de aici fiind trimiși până în regiunea Altai a Rusiei pentru punerea în funcțiune a unor instalații similare.

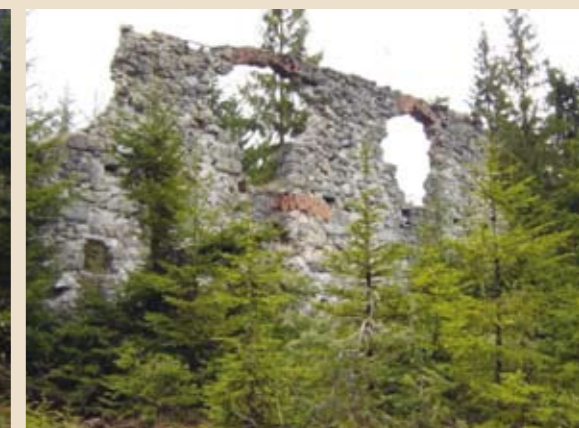
procedeele metalurgice de înalt nivel au dus la un randament foarte bun al topitoriilor locale, cheltuielile de valorificare a materialelor fiind cu 50% mai mici decât în alte părți.

În Revista Minelor Și Metalurgiei a Academiei de Mine Selmets din Cehoslovacia, într-un articol care trata procedeele metalurgice din Cavnic, se spune că, în 1889, cele mai bune randamente se obțineau aici, cheltuielile de valorificare a materialelor fiind cu 50% mai mici decât în alte părți.

Nu numai calitatea aurului era deosebită aici, dar chiar și specialiștii s-au dovedit a fi de prim rang. În 1891, specialiștii din Cavnic au fost trimiși în Rusia pentru punerea în funcțiune a instalației de alcalinizare din regiunea Altai.

Cu toate acestea, la începutul secolului trecut, topitoria s-a închis. Chiar dacă prezența engle-

În 1891, specialiștii din Cavnic au fost trimiși în Rusia pentru punerea în funcțiune a instalației de alcalinizare din regiunea Altai.

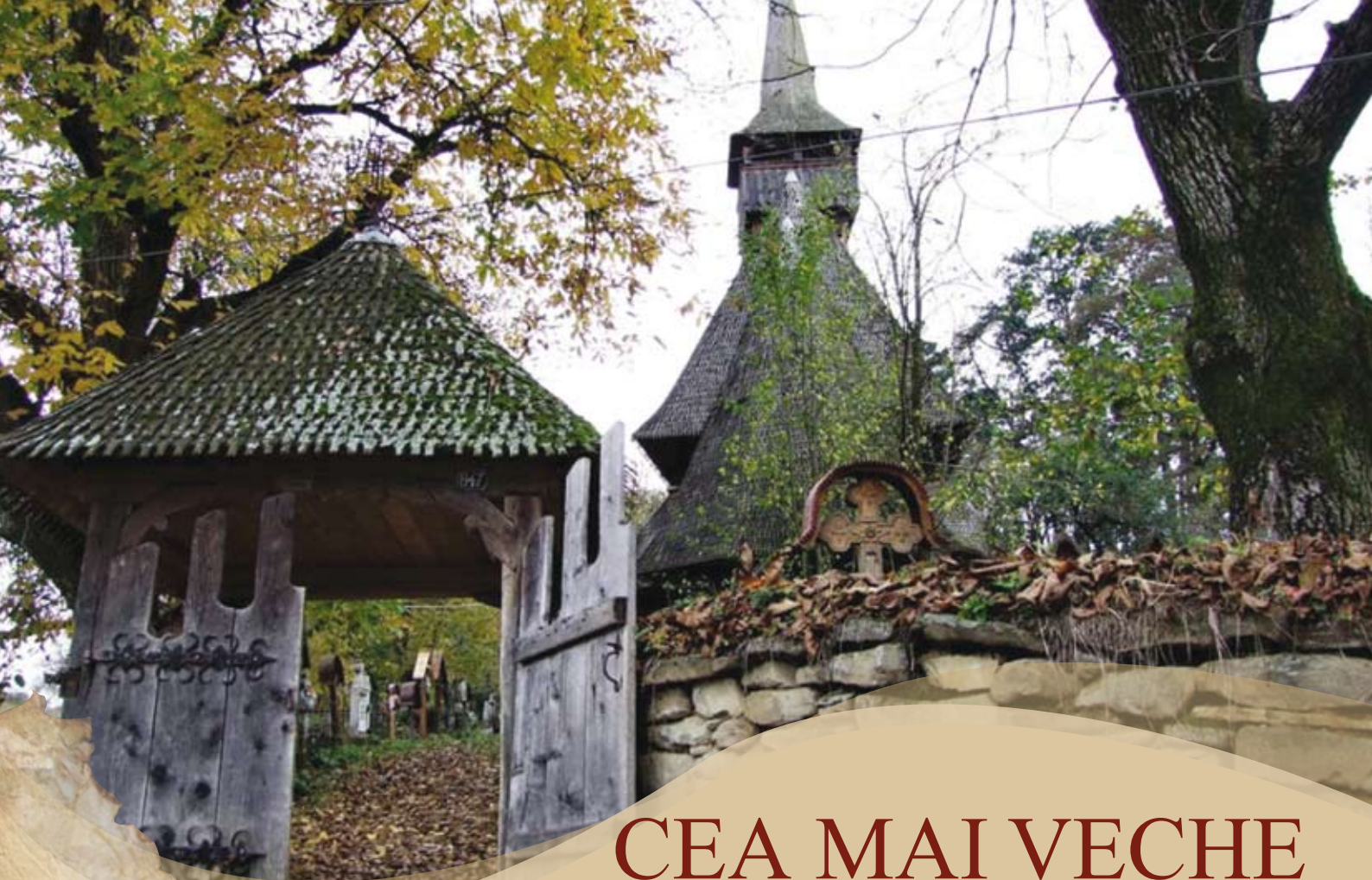
Prietenul lui Mozart

Ignaz von Born s-a născut la 26 decembrie 1742, la Cavnic, în Maramureș, ca fiu al lui Ludwig von Born, ofițer de artilerie, aflat aici ca arendaș de mine).

Până la vârsta de șase ani își petrece copilăria la Alba Iulia, după care, în urma morții tatălui, se mută cu familia la Sibiu. În 1755, este trimis la un colegiu iezuit din Viena; după absolvire, intră în ordinul iezuiților, pe care-l părăsește însă după numai 16 luni, ca „anticlerical convins”. Pleacă la Praga pentru a studia dreptul; încheindu-și studiile (cu o disertație De finibus iuris naturae, 1763), călătorește prin Germania, Țările de Jos, Franța, Spania. Întors la Praga, se consacră studiilor și cercetărilor din domeniul științelor naturale (geologie, mineralogie, chimie), care vor rămâne principala sa preocupare tot restul vieții. Se remarcă aici ca unul dintre principalii animatori ai vieții științifice, lucrările sale fiind apreciate și peste hotare. În 1776, Maria Teresa îl cheamă la Viena pentru a ordona și descrie colecțiile de minerale din cabinetul imperial de științe naturale, numindu-l totodată consilier aulic la Departamentul geologic-numismatic; după numai doi ani, rezultatul muncii sale se concentrează în Index rerum naturalium Musei Caesarei Vindobonensis (Viena, 1778), aducându-i consacrația în lumea științifică vieneză. Două dintre mineralele descoperite de el îi poartă numele, este vorba despre bornina și bornitul. Totodată, numele acestuia a fost folosit de compozitorul Mozart, care l-a avut ca personaj principal în opera „Flautul fermecat”.

zilor este una demult apusă, ea se regăsește, totuși, în Cărțile Funciare vechi, din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, unde proprietarii ai mai multor terenuri din Cavnic sunt englezi din Londra. Sunt mai bine de 15 nume de englezi cu proprietăți miniere în Cavnic.

La începutul secolului trecut, topitoria s-a închis. Chiar dacă prezența englezilor este una demult apusă, ea se regăsește, totuși, în Cărțile Funciare vechi, din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

CEA MAI VECHIE BISERICĂ DIN MARAMUREȘ

Biserica din Ieud deal datează din 1364, dar a fost reconstruită în secolul XVIII. Are hramul Nașterea Maicii Domnului. A fost inclusă în 1999 în patrimoniul mondial UNESCO, alături de alte șapte biserici maramureșene de lemn. Aici s-a găsit în 1921 codicele de la Ieud, o foarte veche scriere în limba română. Manuscrisul a fost datat de unii cercetători în secolul al XVI-lea. Alții consideră că manuscrisul este din 1391, fiind anterior scrisorii boierului Neacșu din Câmpulung. Tot din secolul al XIV-lea datează bisericile maramureșene de la Peri, Cuhea, Apșa de Mijloc, Sarasău, Bîrsana și altele.

Biserica bătrână din Ieud deal a fost construită de familia nobilă locală Balea la începutul secolului XVII. Biserica este cu un secol mai veche decât biserica de lemn din șes, a doua biserică de lemn din sat, și una dintre cele mai vechi păstrate în Maramureș. În austeritatea ei exterioară, încălzită în interior de cioplitura consolelor și de culorile vii ale picturii murale, biserica de lemn din Ieud Deal reprezintă un vârf al artei și tehnicii de a construi biserici de lemn în Maramureș. Valoarea ei este dublată de un ansamblu pictural de cea mai bună calitate, cea mai reprezentativă operă a cunoscutului zugrav itinerant local Alexandru Ponehalschi.

Biserica cea bătrână din deal din Ieud a intrat în centrul atenției încă de la începuturile cercetării românești în Maramureș, în urmă cu un secol. Ioan Mihalyi de Apșa a remarcat-o în 1900 printre cele mai frumoase din Maramureș. În 1909, Ioan

Bîrlea a adunat inscripțiile din biserică în valoroasa sa colecție de însemnări din bisericile maramureșene. Doi ani mai târziu, Tit Bud a datat biserica din 1364, considerând-o cea mai veche biserică din Maramureș. Binecunoscutul etnograf Tache Papahagi a remarcat biserica din Ieud Deal în cercetarea sa în Maramureș, în primii ani după primul război mondial, pentru picturile murale bine conservate, pe care le-a ilustrat în unul din puținele clișee apărute în cartea sa. Structura și mai ales pictura au fost descrise mai pe larg de Victor Brătulescu în 1941, care a publicat și 18 imagini și 8 schițe. Tot atunci au fost făcute primele relevee ale bisericii, de arhitectul N. Chioreanu. Mult mai târziu, în 1968, I. D. Ștefănescu a reluat descrierea temelor principale din pictura bisericii. Tot de pictura murală, dar mult mai sistematizat, s-a ocupat și Anca Pop Bratu în 1982. Biserica a fost documentată, studiată și datată dendrocronologic în 1997, în timpul ultimei restaurări. În prezent, pictura bisericii trece printr-un necesar proces de restaurare și conservare.